

“Faktatjek” af Facebook-opslag om el-målere er fyldt med fejl

9. december 2018 - af Klaus Kjellerup, journalist & sangskriver.

OBS - update 21. februar 2019: TjekDet har nu anerkendt, at mit Facebook-opslag er korrekt, men mener at nogle af mine formuleringer er “unuancerede”. De har derfor indsat min reaktion [i faktatjekket](#). Se mere nederst.

- Websiden tjekdet.dk, som ejes af medieselskabet Mandag Morgen, driver business som “fakta-tjekkere”, og har slået sig op som kontrollører af “fake news” på websider og på Facebook.

Et par stikprøver af deres “faktatjek” viser imidlertid, at de ikke foretager noget reelt tjek af facts - de efterplapper blot statens udvalgte eksperter, som i forvejen udtaler sig i medierne. Resultatet er, at Mandag Morgen’s faktatjek skaber flere “fake news”, som de ellers hævder at ville bekæmpe. Et aktuelt eksempel på sådan et vildledende faktatjek er [HER](#).

Tjekdet’s mål ser ud til at være at lukke munden på kritiske danske røster på internettet, og metoden er simpel: Man fremsætter stråmænd ¹ om indholdet af de artikler, man vil kritisere, og citerer herefter de udvalgte eksperters afvisning af disse stråmænd. Til gengæld lukker man øjnene for de tilgængelige facts.

Dette kan jeg dokumentere i detalje, fordi jeg selv netop har været udsat for [et vildledende “fakta-tjek”](#) af et af mine [Facebook-opslag](#) om “smart-metre” - de nye fjernaflæste el-målere, som Radius og andre el-selskaber pt. er ved at implementere i Danmark.

Min konklusion, efter at have gennemgået dette faktatjek punkt for punkt, er denne:

Endelig konklusion: - Mandag Morgen har konstrueret [et vildledende faktatjek](#), der er fyldt med fejl og dårlig journalistik. Ingen af de fire påstande i det [Facebook-opslag](#), som man satte sig for at faktatjekke, indholdt nogen forkerte oplysninger.

Alligevel skrev tjekdet.dk, at oplysningerne er “overdrevne eller forkerte” ved brug af stråmænd, torturerede sætninger og eksperter med interessekonflikter, som man undlod at nævne. Dette er dårlig stil, og bidrager til flere “fake news” af den type, Mandag Morgen hævder at ville bekæmpe.

Måske skulle Mandag Morgen’s chefredaktør, [Jakob Nielsen](#) holde inde med at bruge [underbetalte praktikanter](#) i stedet for rigtige journalister til det vigtige arbejde med at tjekke “fake news” i medierne. Det ville uden tvivl højne den journalistiske kvalitet i faktatjekkerne betragteligt.

Baggrund: Jeg blev i oktober kontaktet af en ung mand fra tjekdet, som udbad sig dokumentation for et kritisk Facebook-opslag om de nye “smarte” el-målere. Han insisterede på at interviewe mig på telefon, hvilket jeg afviste, og sendte ham i stedet links til mine ialt otte opslag om smart-målerne ([1](#), [2](#), [3](#), [4](#), [5](#), [6](#), [7](#), [8](#)), hvori dokumentationen for påstandene fremgår i form af ca. 35 links.

Denne dokumentation, som ligger til grund for opslagenes påstande, har tjekdet imidlertid lukket øjnene for i deres faktatjek - de tillader sig endda den flabethed at skrive, at jeg *“ikke vil levere reel*

¹ stråmand = at fremsætte en stråmand er at fremstille sin modstanders synspunkter mere groteske, end de reelt er, for lettere at kunne hakke modstanderen ned.

dokumentation", hvilket er i 100% strid med sandheden, da opslagene netop er spækkede med reel dokumentation via links i mine opslag og kommentarer.

Tjekdet havde otte opslag til rådighed med ialt ca. 35 dokumenterende links, men ignorerede syv af opslagene og den dertil hørende dokumentation. De valgte i stedet at skrive om ét opslag, hvori der kun er dokumentation for én påstand: En grafisk fremstilling af smart-målerens overvågningskapacitet fra de amerikanske teknologi-myndigheder NIST. Den viser, hvordan el-selskaber via smart-måler data kan se i detalje, hvad en el-kunde foretager sig i løbet af en dag:

[Klaus K blog - Fire gode grunde til ikke at få installeret en fjernaflæst el-måler](#)

Alle påstandene i mit opslag er gennemtjekkede og korrekte, men i Mandag Morgen's "faktatjek" udråbes de til at være "enten forkerte eller overdrevne" - dette på trods af, at tjekdet ikke kan demonstrere, at opslagets påstande er forkerte eller overdrevne. Det har imidlertid ikke afholdt dem fra at skrive det i faktatjekket alligevel:

[tjekdet.dk - Er din nye elmåler en spion. livsfarlig og tyvens forlængede arm?](#)

"De nye fjernaflæste elmålere, som de seneste år er blevet installeret i husstande rundt om i landet, er farlige for dit helbred, vil medføre store prisstigninger, inviterer til indbrud, og så overvåger målerne dig, lyder budskabet fra blandt andet musikeren Klaus Kjøllerup. Men de påstande er enten forkerte eller overdrevne."

Sådan indledes "fakta-tjekket" - men både indledningen og artiklen er manipulation, idet der ikke findes noget, der er "forkert" eller "overdrevet" i [opslaget](#). Tjekdet's artikel er til gengæld fyldt med fejl og ligner til forveksling propaganda for smart-måler udrulningen.

Tjekdet har indhentet citater fra otte eksperter, som de i faktatjekket flere gange hævder har afvist mine påstande. Men de har ikke afvist dem. Fire af dem giver mig ret i opslagets påstande, mens to andre udtaler sig om andre emner end dem, opslaget handler om.

De sidste to eksperter - sundhedseksperterne - laver en decideret stråmand, som man kender det fra den branche: De afviser i skarpe vendinger nogle påstande, som ikke er fremsat i opslaget. De lider iøvrigt under alvorlige interessekonflikter, som ikke nævnes i faktatjekket - og deres udtalelser er også vildledende, hvilket kan ses i en [seriøs kritik](#) af et andet [faktatjek](#) fra Mandag Morgen.

Faktatjekket af mit opslag er rettet imod min fire-punkts kritik af smart-målerne i [opslaget](#):

"Fire gode grunde til ikke at få installeret en fjernaflæst el-måler ... et såkaldt "smart meter":

[1. Overvågning:](#) Måleren spionerer på dig i dit hjem og skaber detaljerede data om dit privatliv, som du ikke har kontrol over. Du har ikke længere noget privatliv i dit hjem - (se grafik)

[2. Hacking:](#) Måleren kan hackes af enhver indbrudstyv, som vil kunne se, hvornår du ikke er hjemme (og slukke for din alarm, hvis du har sådan en) og herefter tømme dit hjem

[3. Helbredsskade:](#) Der er potentielle helbredsskader ved strålingen fra måleren. Det er bevist videnskabeligt, at langtidsstråling forårsager kræft i forsøgsdyr, og at korttids stråling ødelægger blodcellerne i mennesker

4. Høj pris: Målerne kommer til at koste el-kunderne markant højere el-regninger fremover. Der er ikke andre til at betale for udrulningen af de fjernaflæste målere end kunderne"

Jeg vil herunder dokumentere, at disse fire påstande er korrekte, og at Mandag Morgens "faktatjek" af påstandene ikke er fakta, men vildledning og dårlig journalistik.

Opslagets påstand nr 1. Overvågning:

- Måleren spionerer på dig i dit hjem og skaber detaljerede data om dit privatliv, som du ikke har kontrol over. Du har ikke længere noget privatliv i dit hjem - (se grafik)

Tjekdet foregiver i faktatjekkets [tekst](#), at deres to eksperter afviser mine påstande, men hvis man læser deres tekst grundigt, ser man, at ingen af de to eksperter afviser dem:

Den første ekspert, Per Sieverts Nielsen, DTU, siger blot, at el-selskaberne ikke er interesserede i at bruge dine el-data til andet end at sende el-regningen. Den anden ekspert, direktør for statens DataHub, Martin Lervad Lundø, afviser heller ikke, at målerne spionerer på kunderne - han siger dog, at det er en "overfortolkning", fordi DataHub kun henter kundernes data én gang i timen.

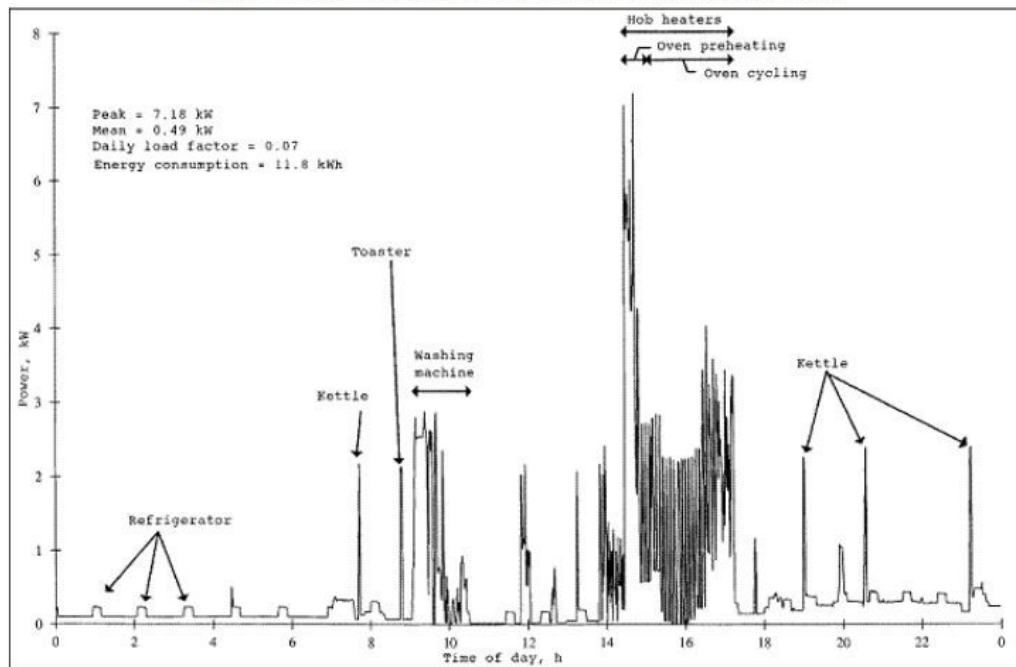
Men tjekdet glemmer at konfrontere de to eksperter med det forhold, at smart-måleren registrerer og lagrer samtlige el-data minut for minut, og at alle data til enhver tid kan hentes af el-selskabet og analyseres. De glemmer også at oplyse, at det er et krav i [bekendtgørelse 1358](#), at smart-målerne skal kunne registrere el-data "hvert 15. minut og kortere intervaller" - de oplyser heller ikke, at el-selskaber kan hente smart-måler data i et hvilket som helst interval, de ønsker, f.eks. hvert femte minut.

Tjekdet kan med andre ord ikke påstå, at det er "overdrevet" eller "forkert", at smart-målerne overvåger os. For det gør de - smart-målerne er reelt [overvågningsapparater](#). Tjekdet's eksperter siger kun, at el-selskaberne ikke har *til hensigt* at kigge oftere på vores el-data end med en times mellemrum. Og hvad så, kunne man spørge? Det er overvågning alligevel, bare ikke så grundig - og ingen ved, hvor ofte el-selskaberne vil hente smart-måler data i morgen.

Herudover har tjekdet "glemt" at kigge på dokumentationen for smart-målerne overvågningskapacitet, som de har modtaget i mine links - dette er ekstremt dårlig journalistisk stil.

Det fremgår f.eks. af mine links til dokumentationen, at man med smart-måler data kan tegne [et perfekt billede](#) af den enkelte el-kunde - det er således [muligt at se](#), hvilke TV-programmer forbrugeren ser [gennem smart-måler data](#). Og i modsætning til det, tjekdet prøver at bilde læserne ind, så kan smart-måler data også vise, hvornår forbrugeren tænder brødristeren, el-kogeren, ovnen, vaskemaskinen, opvaskemaskinen og de øvrige elektriske apparater i hjemmet. Dette fremgår endda ganske tydeligt i opslagets grafik fra de amerikanske teknologi-myndigheder, NIST:

Figure 1. Identification of Household Activities from Electricity Usage Data
Unique Electric Load Signatures of Common Household Appliances

Source: NATIONAL INSTITUTE OF STANDARDS AND TECHNOLOGY (NIST), GUIDELINES FOR SMART GRID CYBER SECURITY: VOL. 2, PRIVACY AND THE SMART GRID 13 (2010), available at http://csrc.nist.gov/publications/nistir/ir7628/nistir-7628_vol2.pdf.

Note: Researchers constructed this picture from electricity usage data collected at one-minute intervals using a nonintrusive appliance load monitoring (NALM) device, which is similar to a smart meter in the way that it records usage data. For a comparison of the technologies, see COLORADO PRIVACY REPORT, *supra* note 6, at A-1 to A-9.

Det fremgår også i mine links, at der allerede er opbygget en [milliard-stor](#) smartmåler-data analyse industri, der leverer software til el-selskaberne - software som analyserer smart-måler data og tegner perfekte profiler af kunderne. Disse profiler kan sælges til offentlige myndigheder og reklamebureauer, som naturligvis er meget interesserede i dem. Et af disse selskaber er engelske Onzo, som netop er [blevet købt op](#) for et ukendt beløb af energiselskabet Eneco Group.

Onzo har lavet en [promotionvideo](#) af deres aktiviteter til el-selskaberne, hvori de forklarer, hvordan deres kunder tjener penge på at sælge smart-meter data til 3. mand. Min dokumentation rummer også et link til smart-måler aktivisten Jerry Day's [analyse](#) af Onzo's video.

Det er også dårlig journalistik, at tjekdet har "glemt" dokumentationen for det ramaskrig, der lød i Danmark i august, da [det blev afsløret](#), at regeringen planlagde at samkøre de lediges el-data fra smart-målerne med deres data fra Udbetaling Danmark - angiveligt for "at komme snyd til livs".

Regeringen ved åbenbart godt, at smart-målerne overvåger danskerne - det er kun Mandag Morgen's "journalister", der endnu ikke har forstået det.

Påstand nr 1. overvågning - KONKLUSION: Opslagets påstand er KORREKT.

Opslagets påstand nr 2. Hacking:

- Måleren kan hackes af enhver indbrudstyv, som vil kunne se, hvornår du ikke er hjemme (og slukke for din alarm, hvis du har sådan en) og herefter tømme dit hjem

Denne påstand kan [tjekdet og deres to eksperter](#) naturligvis ikke rigtig imødegå, idet den er åbenlyst korrekt. Til gengæld siger eksperterne, at man ikke skal være så bekymret for hacking fra

indbrudstyre, fordi risikoen for hacking af el-selskabet gennem smart-målerne er mere sandsynlig og mere alvorlig, da det vil kunne få hele smart-måler systemet til at bryde sammen.

Dette anerkender jeg på basis af de to eksperters udsagn, og jeg vil inkludere deres oplysninger i min fremtidige research og kritik af smart-måler udrulningen.

Påstand nr 2, hacking - KONKLUSION: Opslagets påstand er KORREKT - men der findes også alvorligere hacking-risici ved smart-målerne end den fra indbrudstyre.

Opslagets påstand nr 3, Helbredsskade:

- Der er potentielle helbredsskader ved strålingen fra måleren. Det er bevist videnskabeligt, at langtidsstråling forårsager kræft i forsøgsdyr, og at korttids stråling ødelægger blodcellerne i mennesker

Tjekdet har interviewet to sundhedseksperter, men ingen af dem forholder sig til opslagets påstande om, at det er bevist, at radiofrekvent langtidsstråling forårsager kræft i forsøgsdyr - hvilket er [sandt](#) - og at korttidsstråling ødelægger blodcellerne i mennesker, hvilket [også](#) er [sandt](#).

I stedet [fremsætter](#) Christoffer Johansen, ekspert for Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse, nogle helt absurde påstande i forsøget på at imødegå påstanden om, at der er potentielle helbredsskader ved strålingen fra smart-målerne. Først denne:

“Det her handler ikke om stråling, men om et elektromagnetisk felt, der befinder sig rundt om elmåleren.”

Forkert - det handler om stråling. Stråling er det, man i Danmark kalder den type elektromagnetiske felter (EMF), som smart-målere, mobiltelefoner og wifi opererer i. Det handler om den pulserende radiofrekvente (RF) stråling, som smart-målerne udleder, når de kommunikerer trådløst med el-selskaberne eller med andre smart-målere i området. Det er ikke kun noget, der “befinder sig rundt om elmåleren”, som Christoffer Johansen hævder. Og han [fortsætter](#) absurditeterne:

Og det er meget usandsynligt at fjernaflæste elmålere forårsager kræft. Eksponeringen fra fjernaflæste elmålere er så ringe, at man ikke mener, det kan fremkalde nogen som helst sundhedsmæssige problemer.

Tjekdet har glemt at spørge Christoffer Johansen, hvem “man” er. Det er åbenlyst ikke det amerikanske akademi for miljømedicin, [American Academy of Environmental Medicine](#), som allerede i 2011 advarede USA-regeringen om, at der er potentielle helbredsskader ved smart-målerne:

The AAEM asks for:

- *An immediate caution on Smart Meter installation due to potentially harmful RF exposure.*
- *Accommodation for health considerations regarding EMF and RF exposure, including exposure to wireless Smart Meter technology*

Åbenlyst kan “man” heller ikke være WHO's internationale agentur for kræftforskning (IARC), som har [klassificeret](#) radiofrekvent stråling (fra mobiltelefoner, wifi og smart-målere) i frekvensområdet fra 30 kHz til 300 GHz som et muligt (possible) kræftfremkaldende stof i mennesker.

Det skorter i det hele taget ikke på [forskere](#), som er uenige med Christoffer Johansen og enige i opslagets påstand om, at der er potentielle helbredsskader ved radiofrekvent stråling fra mobiltelefoner, wifi og smart-målere. Derfor opfordrer forskerne [igen](#) og [igen](#) myndighederne til at nedsætte grænseværdierne for strålingen, så disse grænser reelt beskytter befolkningen.

Men det er måske gået henover hovedet på Christoffer Johansen? Han [fortsætter](#) med denne betragtning om smart-målerne:

“Selv hvis man stod foran den hele dagen og kun kiggede på elmåleren, så vil man ikke blive udsat for særlig kraftige elektromagnetiske felter. Så jeg er overhovedet ikke bekymret. Det svarer til at sige, at man bliver stærkt beruset af en alkoholfri øl.”

Dette er en vildledende udtalelse. Det er irrelevant, hvor meget stråling man udsættes for på én dag, eftersom smart-målere sidder fast i folks hjem og udsætter dem for stråling hver eneste dag i hele deres liv - en stråling, som de aldrig kan slukke for. I modsætning til strålingen fra deres mobiltelefon, som de kan vælge at slukke for.

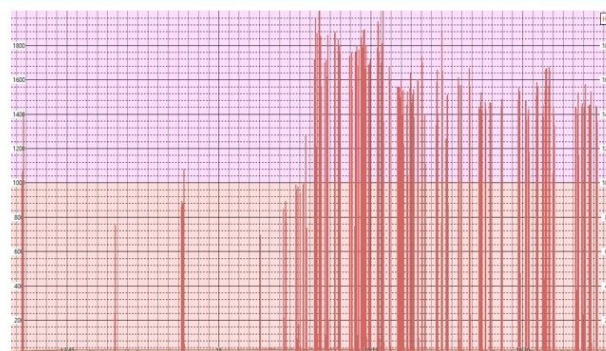
Det er desuden demonstreret i konkrete målinger, at en “smart” el-måler udleder EMF-stråling i et niveau, der ligger 50 til 100 gange højere end det niveau, en mobiltelefon udleder i “passiv tilstand”, dvs. mens den er tændt og man ikke bruger den - dette vil sige mere end 90% af tiden.

Nedenstående målinger fra det norske firma [EMF-consult](#) sammenligner strålingsniveauet i en time på tre meters afstand fra to tændte mobiltelefoner (til venstre) og to smart-målere (til højre), den ene fra Kamstrup. Som man kan se udledes der markant mere stråling fra smart-målerne:

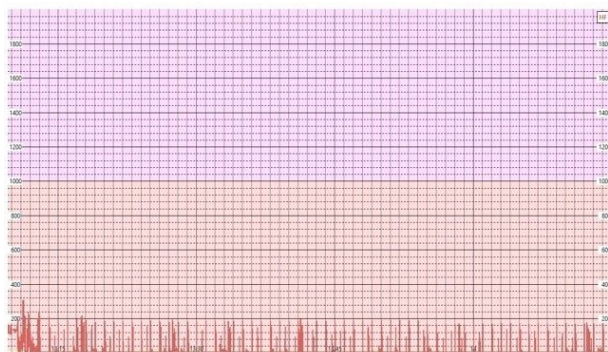
For å sammenligne de elektromagnetiske feltene fra mobiltelefon og de nye Smartmålerne (AMS) har EMF CONSULT gjennomført 1 times log på 3m avstand med identisk skalering på graf (maks 2.000 $\mu\text{W}/\text{m}^2$).

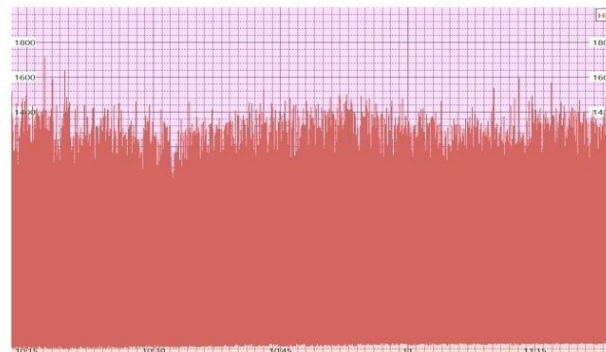
Log 1: Samsung S7 med kun GSM, uten wifi, Bluetooth og 4G (i passiv tilstand, telefonen bare ligger på bordet).

Log 3: Kamstrup AMS Slave (konsentratorpunkt)

Log 2: iPhone 7 med wifi, bluetooth, 4G og GSM (i passiv tilstand, telefonen bare ligger på bordet).

Log 4: AIDON AMS Slave

Disse målinger er bekræftet af [beregninger](#) fra forskeren [Daniel Hirsch](#), University of California, og de er værd at tage i betragtning nu, hvor det [står klart](#), at almindelig "whole-body" langtid mobilstråling forårsager kræft i forsøgsdyr, da det er præcis den samme type radiofrekvent stråling, der udledes fra smart-målere som fra mobiltelefoner.

Det er ikke første gang, Christoffer Johansen [vildleder offentligheden](#) om virkningerne ved trådløs teknologi. Og det er besynderligt, at tjekdet benytter ham til at faktatjekke informationer om trådløs teknologi, eftersom han har en tæt interessekonflikt med teleselskaberne, der har finansieret det store [miskrediterede](#) "Danish Cohort Study", som han er leder af for Kræftens Bekæmpelse.

Tjekdet's anden sundhedsekspert, Maria Feychting fra Karolinska Institutet, er også [kendt](#) for at have interessekonflikter med den trådløse industri. Hun repræsenterer de myndigheder, der ikke vil nedsætte grænseværdierne for strålingen - de myndigheder som [mange forskere](#) forsøger at råbe op. Det er naturligvis ingen garanti for, at alt hvad hun siger er falsk - det er imidlertid falsk, når tjekdet lader hende [fremsætte](#) en stråmand som denne:

Når Klaus Kjellerup påstår, at fjernaflæste elmålere fører til kræft, er det i hvert fald ikke baseret på videnskab, siger Maria Feychting.

Stråmand. Det fremgår ingen steder i opslaget, og heller ikke i andre af mine opslag, at smart-målere "fører til kræft". Det fremgår i [opslaget](#) kun, at: "**der er potentielle helbredsskader ved strålingen fra måleren**" - og at: **det er bevist videnskabeligt, at langtidssstråling forårsager kræft i forsøgsdyr**. - Begge påstande er korrekte, som det fremgår af ovenstående.

Maria Feychting fortsætter i samme vildledende spor som Christoffer Johansen:

Baseret på forskningen er der ingen grund til at tro, at de fjernaflæste elmåleres elektromagnetiske felter kan føre til kræft eller for den sags skyld have nogle helbredseffekter.

Dette er en fuldkommen uhyrlig påstand. Stort set al den forskning, der er foretaget vedr. trådløs teknologi de sidste 20 år, viser klart at radiofrekvent stråling - dvs. også smart-måler stråling - har negative helbredseffekter. Dette står klart i de dokumenterende links, jeg har lagt i mine opslag, som tjekdet har "glemt" at kigge på, f.eks. disse: [a](#), [b](#), [c](#), [d](#), og denne [oversigt](#) over nogle aktuelle studier.

Påstand nr 3, Helbredsskade - KONKLUSION: Opslagets påstand er KORREKT.

Opslagets påstand nr 4, Høj pris:

- Målerne kommer til at koste el-kunderne markant højere el-regninger fremover. Der er ikke andre til at betale for udrulningen af de fjernaflæste målere end kunderne.

I faktatjekket erkendes det først, at denne påstand er korrekt - "*og så alligevel ikke*", [skriver tjekdet](#):

Det bliver nemlig billigere at tænde for strømmen i langt de fleste perioder. Det skriver elnetselskabet [Radius på sin hjemmeside](#).

Denne påstand er en del af det pris-bedrag, man i Danmark har forsøgt at sælge smart-målerne på overfor befolkningen: Med "langt de fleste perioder" mener tjekdet de perioder, hvor du ikke bruger strøm - nemlig når du sover eller ikke er hjemme. I disse perioder falder strømprisen med en smart-måler fra 37,5 øre til 32,5 øre per kilowatt-time. Men ... på de tidspunkter hvor du derimod

ER hjemme og bruger strøm, da vil strømmen blive næsten tre gange dyrere - fra 32,5 øre til 83,5 øre i vinterhalvåret.

For danskere der ikke ændrer el-vaner, efter at de har fået smart-måler, betyder det, at de slipper 5 øre billigere pr KWh i de 21 af døgnets timer, hvor de bruger mindst strøm - ialt 105 øre for alle 21 timer. Til gengæld skal de betale 51 øre mere pr KWh i de tre timer, hvor de forbruger mest strøm - ialt 153 øre mere for de tre timer.

Hvordan dette kan blive til et fald i el-priserne for en almindelig forbruger, skal man vist have en meget lang uddannelse for at kunne regne sig frem til. Enhver kan sige sig selv, at danskernes el-regninger generelt vil blive højere med denne prispolitik, som altså muliggøres af smart-målerne.

Hertil kommer selve udgiften til udrulningen af smart-målerne, som el-kunderne naturligvis også kommer til at betale, hvilket tjekket ikke rigtig kan løbe fra. Denne udgift bagatelliseres imidlertid i faktatjekket af Jørgen Christensen, direktør for el-selskabernes klub, Dansk Energi:

“Omkostningen ved den her fjernaflæste elmåler kommer til at blive trukket over elregningen i løbet af dens afskrivningsperiode. Det vil måske blive omtrent 100 kroner ekstra om året. Og der vil så være en geninvestering, da målerne indeholder elektronik, der nok skal skiftes ud på et tidspunkt.”

Dette er ikke den erfaring, man har i andre lande, hvor udrulningen af smart-målerne er længere fremme end her: I [England](#) kommer hver forbruger til at betale 420 pund = 3.600 kroner for deres smart-måler, som er identisk med de smart-målere, der installeres her. Det svarer ikke til 100 kroner om året, men snarere til 400 kr ekstra om året, som danskerne kommer til at betale.

Som den engelske økonomiprofessor, tidl. energi-rådgiver for World Bank, Gordon Hughes [siger](#):

“The introduction of the smart meter is a dog's breakfast. At best it is misconceived and an astonishingly expensive project. For those claiming it will bring major savings, I say they need to grow up. Studies confirm that after just a couple of weeks the novelty of a smart meter wears off and people go back to their old energy usage habits.”

Påstand nr 4. Høj pris - KONKLUSION: Opslagets påstand er KORREKT.

Endelig konklusion: - Mandag Morgen har konstrueret [et vildledende faktatjek](#), der er fyldt med fejl og dårlig journalistik. Ingen af de fire påstande i det [Facebook-opslag](#), som man satte sig for at faktatjekke, indholdt nogen forkerte oplysninger.

Alligevel skrev tjekdet.dk, at oplysningerne er “overdrevne eller forkerte” ved brug af stråmænd, torturerede sætninger og eksperter med interessekonflikter, som man undlod at nævne. Dette er dårlig stil, og bidrager til flere “fake news” af den type, Mandag Morgen hævder at ville bekæmpe.

Måske skulle Mandag Morgen's chefredaktør, [Jakob Nielsen](#) holde inde med at bruge [underbetalte praktikanter](#) i stedet for rigtige journalister til det vigtige arbejde med at tjekke “fake news” i medierne. Det ville uden tvivl højne den journalistiske kvalitet i faktatjekkerne betragteligt.

OBS - update A. 12. dec 2018: - Jeg har modtaget en meddelelse fra Rådet for Helbredssikker Telekommunikation, som gør opmærksom på, at den ene sundhedseksperter i [faktatjekket](#), Maria Feychting, lider af ydeligere en interessekonflikt end den, der er nævnt i min artikel:

Hun er nemlig næstformand for strålingsgruppen [ICNIRP](#) - gruppen der sætter de grænseværdier, hun refererer til i faktatjekket. Når TjekDet derfor ukritisk lader hende sige, at smart-målerne stråling ligger under ICNIRP's grænseværdier, så henviser hun med andre ord til sig selv.

Dette er endnu et eksempel på elendig journalistik fra Mandag Morgen. Det er en gåde, hvordan dette "faktatjek" har kunnet slippe igennem til offentliggørelse.

OBS - update B. 21. februar 2019: - TjekDet anerkender nu, at mit Facebook-opslag er korrekt, men blot "unuanceret", og har indsat en kommentar fra mig og et link til nærværende dokument [i faktatjekket](#):

Efter en længere mail-korrespondance med TjekDet's redaktør, Thomas Hedin, hvori jeg har redegjort for, at [mit opslag](#) er korrekt, og hvor jeg har bedt dem om at anerkende dette og lade mig komme til orde på deres webside, modtog jeg den 8. januar en længere mail, der slutter sådan:

*"Det er væsentligt at fremhæve, at faktatjekket **ikke** konkluderer, at dine påstande generelt er direkte usande. Hovedparten påkalder sig tværtimod 'blot' nuanceringer. Derfor bruges også flere gange i artiklen ord og formuleringer som "overdrevne", "overfortolkning" og "skal føre til" og så videre.*

På baggrund af ovenstående ser vi for nærværende ikke grund til at foretage ændringer i artiklens konklusioner. Til gengæld har vi tilføjet en opdatering, der gengiver det svar fra dig, som vi ikke modtog i første omgang. Blandt andet linkes nu til det dokument, du har lagt på internettet."

Opdateringen ser sådan ud:

OPDATERING 8. JANUAR 2019: Efter offentliggørelsen af denne artikel den 3. december 2018 har Klaus Kjellerup fremsendt et svar mail, hvor han bestrider, at oplysningerne i hans opslag skulle være "overdrevne eller forkerte". Han gør desuden opmærksom på, at han - som det også fremgår af artiklen - pr. mail fremsendte adskillige links til materiale, som efter hans opfattelse dokumenterer påstandene. Han henviser [dog til et dokument](#), som er udarbejdet omkring en måned efter TjekDet første gang rettede henvendelse for en kommentar.

Denne opdatering, som iøvrigt rummer en vildledning i sidste punktum, har imidlertid stået i **bunden** af faktatjekket siden 8. januar, sådan at ingen læsere, der besøgte siden, ville se den. Dette protesterede jeg over og krævede, at de indsatte en henvisning i **toppen** af faktatjekket, sådan at faktatjekkets læsere ville se den. Det har de nu omsider gjort pr 20. februar:

OPDATERING 8. JANUAR 2019: Efter offentliggørelsen af artiklen har redaktionen modtaget en kommentar fra Klaus Kjellerup, som er tilføjet nederst.

Jeg har hele tiden henholdt mig til, at mit opslag er korrekt - at nærværende dokument er korrekt - og at TjekDet har lavet et usædvanlig elendigt faktatjek fyldt med vildledning.

Jeg indser dog, at jeg aldrig vil få dem til at skrive dette i faktatjekket, og må derfor stille mig tilfreds med denne løsning. I det mindste er der nu et link til nærværende dokument i faktatjekket, som forklarer sandheden.

Klaus K., 21. februar 2019